

Bijlage 7 Ecologisch onderzoek

Notitie / Memo

HaskoningDHV Nederland B.V.
Rivers, Deltas & Coasts

Aan: Bart Zwaan
Van: Jeroen Groenendijk
Datum: 21 december 2015
Kopie: Karen Zwerver
Ons kenmerk: RDCBC9177-102-100N001D03
Classificatie: Projectgerelateerd

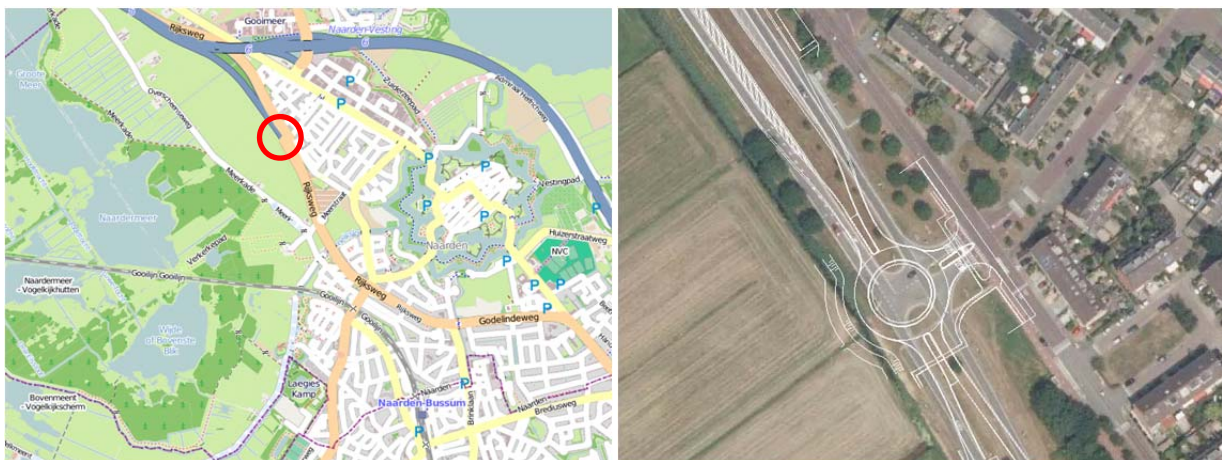
Onderwerp: Quickscan Flora- en faunawet en Voortoets Natuurbeschermingswet rotonde Naarden

Inleiding

Gemeente Naarden is voornemens om een rotonde aan te leggen op de kruising Churchillstraat-Rijksweg, die de kern verbindt met de A1, ter hoogte van de wijk Keverdijk (zie Figuur 1 voor de locatie) om de verkeersveiligheid te verbeteren. De projectie van de rotonde overlapt gedeeltelijk met een klein deel van de agrarische percelen ten westen van de Rijksweg. Er is in dit stadium een wijziging nodig van de huidige bestemming naar een voor de rotonde geschikte bestemming. Voor het wijzigen van een bestemming is het noodzakelijk om in beeld te brengen of het verlenen van een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet en/of een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet door bevoegd gezag, indien nodig, te verwachten is.

De Natuurbeschermingswet regelt de bescherming van natuurwaarden in Natura 2000-gebieden, waaronder het Naardermeer. Het plangebied ligt op tenminste 400 meter afstand van de begrenzing van dit beschermde natuurgebied.

Deze notitie beschrijft het (mogelijk) voorkomen van volgens de Flora- en faunawet beschermde soorten in en nabij het plangebied. Daarnaast geeft deze notitie informatie over de eventuele invloed van de aanleg en het gebruik van de rotonde op het Natura 2000-gebied Naardermeer (beschermd door de Natuurbeschermingswet). De rapportage vormt een ecologische effectbeoordeling van de ingreep en de toetsing aan de Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet. Het juridisch kader staat in de Bijlage.

Figuur 1: Locatie van het plangebied (links) en projectie van (het conceptontwerp van) de rotonde op de huidige situatie (rechts).

Plangebied en geplande ingreep

Het plangebied bestaat uit de huidige Rijksweg inclusief de aansluiting met de Churchillstraat. Daarnaast behoort een klein deel van de agrarische percelen ten westen van de Rijksweg (de Keverdijkse Overscheense Polder) tot het plangebied. Deze percelen worden gebruikt als weiland. De sloten langs de percelen zijn smal en hebben steile, met gras begroeide oevers. De wegbermen bestaan uit een kort gemaaide dichte grasvegetatie. Er zijn bomen (gewone es) aanwezig in de middenberm en langs de westkant van de Rijksweg. De Rijksweg is verlicht en wordt druk gebruikt door wegverkeer. Ten oosten van het plangebied ligt een woonwijk.

Figuur 2: Impressie van het plangebied (foto's van globespotter.cyclomedia.com 5 februari 2015). De bovenste twee beelden en linksonder zijn van De Keverdijkse Overscheense polder direct nabij de Rijksweg. Rechtsonder een beeld van de noordwestkant van de huidige kruising.

De ingreep bestaat uit de realisatie van een rotonde. Hiervoor is het onder meer nodig om:

- enkele kleine delen van de naast de Rijksweg gelegen sloten te verleggen (dus uitbreiding/omlegging graven en vervolgens oude loop dempen)
- nieuwe asfalt-oppervlakten aan te leggen op terreindelen
- bomen te kappen

Bij deze werkzaamheden worden terreinverlichting, frees- en asfalteermachines, kranen en mogelijk ander zwaar materieel gebruikt, waarbij geluid, lichtuitstraling en optische effecten aan de orde zijn.

Na afronding van de werkzaamheden (de gebruiksfase) verandert de verkeerssituatie, maar de rotonde leidt niet tot het aantrekken van (substantieel) meer verkeer; extra stikstofemissie van het verkeer is

daarom niet te verwachten (Royal HaskoningDHV, 2015). De straatverlichting verandert niet wezenlijk; die blijft in dezelfde mate aanwezig als in de huidige situatie.

Werkwijze

Stap 1: Inventarisatie van mogelijk aanwezige beschermde natuurwaarden

Om een indruk te krijgen van het voorkomen van beschermde dieren en planten in het plangebied en omgeving is allereerst een bureaustudie uitgevoerd. Hierbij zijn de beschikbare bronnen geraadpleegd op het (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten. Dit betreft openbaar beschikbare verspreidingsinformatie (websites: telmee.nl, Zoogdiervereniging, RAVON etc.). Omdat voor soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet een vrijstelling geldt in het kader van ruimtelijke inrichting, zijn alleen zwaarder beschermde soorten (van tabel 2 en 3 van de FFwet) beschouwd. Voor het Natura 2000-gebied Naardermeer zijn o.a. verspreidingskaarten van flora (Landschap Noord-Holland, 2014) en de Atlas Natura 2000 Oostelijke Vechtplassen en Naardermeer (Provincie Noord-Holland, 2012) geraadpleegd.

Vervolgens is op 10 december 2015 een veldbezoek uitgevoerd, gericht op het inschatten van de geschiktheid van het plangebied en de omgeving als habitat voor de beschermde soorten die, volgens de bureaustudie, voorkomen in de regio. Dit is geen gericht onderzoek naar de aanwezigheid van beschermde soorten, omdat er voor elke soortgroep een eigen inventarisatiemethodiek (en geschikt jaargetijde) vereist is.

Stap 2: Vaststelling van de voorgenomen werkzaamheden en de effecten

Om vast te stellen of de aanleg en het gebruik van de rotonde effect heeft op beschermde flora en fauna en het Naardermeer, is een beknopte analyse gemaakt van de voorgenomen werkzaamheden van het project en de mogelijke effecten daarvan op de beschermde soorten die mogelijk voorkomen in het gebied. Daarbij zijn ook de verwachte storingsfactoren in aard, ruimte en tijd in beeld gebracht.

Stap 3: Beschrijving van de effecten op beschermde soorten

Op basis van de storingsfactoren uit stap 2 en de verspreiding van beschermde soorten (in tijd en ruimte) in het plangebied uit stap 1, kunnen de effecten van de geplande ingreep inzichtelijk worden gemaakt. Hierbij wordt aangegeven in hoeverre de verstoringsfactoren en gevoeligheid van aanwezige natuurwaarden overlappen (in omvang, ruimte en tijd). Vervolgens is beoordeeld of de effecten leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet of dat er sprake is van aantasting van de wezenlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied Naardermeer.

Stap 4: Voorstellen van mitigerende maatregelen

In deze stap adviseren we maatregelen om de negatieve effecten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken.

Stap 5: Conclusie

In deze stap is bepaald of het waarschijnlijk is dat:

- het bevoegd gezag (MinEZ) ontheffing zal verlenen voor eventuele overtreding van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet
- het bevoegd gezag (Provincie NH) vergunning zal verlenen voor het optreden van eventuele negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen van het Naardermeer. Als er kans is op negatieve effecten, dan is een passende beoordeling ten behoeve van de besluitvorming van het bestemmingsplan nodig (art 19j lid2) en ook ten behoeve van de vergunning (cf art 19d) voor de uitvoering.

Hierbij wordt rekening gehouden met wettelijk vastgestelde criteria zoals de gunstige staat van instandhouding van de soort, eventuele alternatieven en bij wet genoemde belangen.

Natuurbeschermingswet: Natura 2000-gebied Naardermeer

Het Natura 2000-gebied Naardermeer is een laagveengebied dat grotendeels bestaat uit open wateren, moerasbossen, rietlanden en trilvenen. Ook zijn plaatselijk moerasheiden en blauwgraslanden aanwezig. De instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld voor deze habitattypen en daarnaast een aantal diersoorten van de Habitat- en Vogelrichtlijn, zoals weergegeven in tabel 1.

Tabel 1: Instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied Naardermeer (Ministerie van EZ 2013)

Habitattypen		Oppervlakte	Kwaliteit	
H3140	Kranswierwateren	=	=	
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	=	=	
H4010B	Vochtige heiden (laagveengebied)	=	=	
H6410	Blauwgraslanden	>	>	
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	>	>	
H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	=	=	
H91D0	*Hoogveenbossen	=	>	
Habitatsoorten		Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied	populatie
H1016	Zeggekorfslak	=	=	=
H1082	Gestreepte waterroofkever	>	>	>
H1134	Bittervoorn	=	=	=
H1149	Kleine modderkruiper	=	=	=
H1903	Groenknolorchis	=	=	=
H4056	Platte schijfhoren	=	=	=
Broedvogels		Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied	Draagkracht voor tenminste # broedparen
A017	Aalscholver	=	=	1800
A029	Purperreiger	=	=	60
A197	Zwarte Stern	>	>	35
A292	Snor	=	=	30
A298	Grote karekiet	>	>	10
Niet-broedvogels		Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied	populatie
A041	Kolgans	=	=	=
A043	Grauwe Gans	=	=	=

* prioritair habitatype

= behoud

> uitbreiding of verbetering,

Scoping

In principe kunnen ingrepen in de omgeving van een natuurgebied ook invloed hebben op de waarden in het natuurgebied. Deze zogenoemde externe werking is hier aan de orde. Op basis van de beschrijving van het voornemen en de ligging van de rotonde ten opzichte van het Naardermeer en de beschermde soorten en habitats is een selectie van potentiële effecten gemaakt.

Het natuurgebied ligt op tenminste 400 meter afstand van de projectlocatie. Vanwege die afstand is alleen externe invloed relevant. Er is dus geen directe aantasting in de vorm van verlies van oppervlak of versnippering van het natuurgebied. Verontreiniging is ook niet aan de orde want er worden geen werkzaamheden in of direct bij het gebied uitgevoerd. Bij de aanleg van de rotonde zijn geen ontgravingen voorzien waarbij water wordt onttrokken. Ook wordt het verharde oppervlak niet substantieel groter, waarschijnlijk zelfs kleiner. Dit betekent dat verdroging ook niet aan de orde is. Zoals eerder is aangegeven, wordt de rotonde aangelegd vanwege de verkeersveiligheid. De capaciteit van de weg wordt niet vergroot en er zijn ook geen andere redenen aan te nemen dat de verkeersintensiteit toeneemt. Extra emissie en dus depositie van stikstofoxiden is daarmee niet te verwachten.

De werkzaamheden van de aanleg leiden tot extra geluid, verlichting en aanwezigheid van mensen en machines. Dit kan mogelijk leiden tot verstoring van soorten. Voor de diersoorten van de Habitatrichtlijn is op voorhand duidelijk dat verstoring niet aan de orde is, omdat ze in het water leven waar geluid, licht en optische effecten niet in doordringen.

Dit leidt tot de inperking van de potentiële effecten tot 'verstoring' op vogels. Deze worden hieronder verder in beschouwing genomen.

Figuur 3: Links: Begrenzing van het Natura 2000-gebied Naardermeer (oranje) ter hoogte van de planlocatie (rode cirkel). Rechts: Broedlocaties van snor (westelijk van de oranje lijn), purperreiger (blauw) en aalscholver (groen) in het Naardermeer (bron: Provincie Noord-Holland, 2012). De projectlocatie staat in rood aangegeven.

Voorkomende broedvogels en niet-broedvogels in het Naardermeer

De aalscholver broedt in kolonies in bomen, zo ook in het Naardermeer: de kolonieplek ligt vlakbij het spoor op ruim 2 kilometer afstand van de projectlocatie (Figuur 3). De broedvogels foerageren grotendeels in het Gooimeer, IJmeer en Markermeer; nauwelijks in het Naardermeer.

De purperreiger broedt vaak in kolonies in bomen, maar in het Naardermeer bouwt de soort nesten laag in het waterriet, in en langs de plassen. De dichtstbijzijnde broedlocatie ligt op ongeveer 1.200 meter afstand. Purperreigers foerageren vaak in ondiepe sloten, oeverzones en (natte) graslanden tot op 10

km afstand van de broedplek (profieldocument¹ purperreiger), waaronder de graslanden rondom het Naardermeer. Ook de graslanden van de Keverdijkse Overscheense Polder kunnen worden bezocht door foeragerende purperreigers, hoewel de percelen tussen de Overscheense Weg en de Rijksweg nogal steile kanten hebben en daarom van weinig waarde zijn omdat kikkers, vissen en grote insecten lastig te vinden en te grijpen zijn. De graslanden ten westen van de Overscheense Weg (op ongeveer 500 m afstand), die behoren tot het Natura 2000-gebied, zijn waarschijnlijk geschikter omdat ze structuurrijker zijn en flauwere oevers hebben.

De snor kan broeden in alle rietlanden langs de wateren. Geschikte rietoevers langs open water liggen op minimaal 900 meter afstand van het projectgebied.

De grote karekiet komt niet broedend voor in het Naardermeer sinds 2004 (Provincie Noord-Holland, 2012). De zwarte stern broedt ook in kolonies en komt wel broedend voor in het Naardermeer, in het westen van het gebied (Provincie Noord-Holland, 2012), op ruim 2 km afstand.

Voor zowel de kolgans en de grauwe gans heeft het Naardermeer in het najaar en de winter een slaappleatsfunctie, dit betreft de open wateren. Deze soorten foerageren in (agrarische) graslanden met eiwitrijke grassen en daarnaast ook op oogstresten op akkers (profieldocument kolgans en grauwe gans). De graslanden van de Keverdijkse Overscheense Polder, nabij de geplande rotonde, zijn ook geschikt foerageergebied. Daarnaast worden de vele agrarische gebieden tot op ongeveer 10 kilometer afstand gebruikt, die liggen rondom de Vecht, ten noorden van de A1 en ten zuiden van het Naardermeer tot aan de Horstermeer.

Mogelijke effecten op Vogelrichtlijn-soorten

Het bestemmingsplan maakt de aanleg en het gebruik van de rotonde mogelijk. In de aanlegfase zijn extra emissies van geluid, licht en zijn er extra mensen en machines aanwezig. In de gebruiksfase is er geen sprake van extra emissies. De relatief (ten opzichte van het Natura 2000-gebied) zeer kleine verandering van de ligging van het wegdeel, leidt in de gebruiksfase dus niet tot effecten.

Voor zowel de broedvogels (aalscholver, snor, zwarte stern, purperreiger) als de niet-broedvogels (kolgans, grauwe gans) geldt dat de belangrijkste leefgebieden binnen het Naardermeer liggen, op tenminste 900 meter afstand en afgeschermd door het bos langs de rand van het gebied. Optische effecten, licht en geluid dringen niet of zeer beperkt tot de broed- en rustgebieden door, waardoor verstoring van vogels in die biotopen is uitgesloten.

De graslandpercelen van de Keverdijkse Overscheense Polder zijn niet op deze manier afgeschermd van geluid, licht en optische effecten. In de huidige situatie is er sprake van een voorspelbare en tamelijk constante verstoring door wegverkeer en verlichting. Tijdens de werkzaamheden zorgen de machines en voertuigen voor extra geluid, verlichting en beweging, waarbij ook een hoge mate van voorspelbaarheid is: het geluid en de bewegingen zijn vanuit de graslanden gezien tamelijk constant en blijven op dezelfde plek.

Soorten die van de Keverdijkse Overscheense Polder gebruik maken zijn de purperreiger (zeer beperkt), kolgans en grauwe gans (foeragerend). De purperreiger is aanwezig in de maanden april t/m oktober. De soort is weliswaar relatief gevoelig voor verstoring maar went ook zeer snel aan voorspelbare vormen van verstoring (Krijgsveld et al. 2008). Bovendien liggen de geschikte foerageergebieden op tenminste 500 meter afstand (binnen het Natura 2000-gebied) en zijn er veel geschikte foerageergebieden in de omgeving. Om die redenen is het niet waarschijnlijk dat broedende purperreigers nadelige effecten zullen ondervinden van de werkzaamheden.

¹ <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=profielen>

De ganzen zijn grofweg van september t/m april aanwezig in en rondom het Naardermeer. Wanneer in die periode gewerkt wordt, kunnen foeragerende kolganzen en grauwe ganzen opvliegen uit de Keverdijkse Overscheense Polder of dit gebied mijden. Het betreft dan voornamelijk het buiten de Natura 2000-begrenzing en dichtbij de Rijksweg gelegen deel van de polder. Gezien het constante en voorspelbare karakter is het aannemelijk dat de polder in de beginfase kort gemeden zal worden en daarna door de meeste ganzen weer gaan foerageren in het gebied. Daarnaast zijn er veel geschikte foerageergebieden in de omgeving. Om die redenen is het niet waarschijnlijk dat de functie van rustgebied voor de kolgans en grauwe gans nadelige effecten zal ondervinden van de werkzaamheden.

Conclusies

- Nadelige effecten op habitattypen en habitatsoorten zijn op voorhand uitgesloten
- De broedbiotopen en rustgebieden van Vogelrichtlijnsoorten worden niet verstoord door de werkzaamheden
- De purperreiger, kolgans en grauwe gans kunnen foerageren op de naast de projectlocatie gelegen graslanden (buiten het Natura 2000-gebied), maar er is geen sprake van significante verstoring
- Het realiseren en gebruiken van de rotonde welke in het bestemmingsplan mogelijk wordt gemaakt, leidt niet tot significante verstoring van soorten of verslechteren van de kwaliteit van natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten waarvoor het Natura 2000-gebied Naardermeer is aangewezen. Het bestemmingsplan staat het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen niet in de weg.

Flora- en faunawet

Mogelijk voorkomende soorten

Vaatplanten

In de regio rondom het plangebied kunnen meerdere beschermde vaatplantensoorten voorkomen. In trilvenen en langs rietlanden kunnen brede orchis, gevlekte orchis, vleeskleurige orchis, groenknolorchis, moeraswespenorchis en rietorchis voorkomen (Landschap Noord-Holland, 2014). Op blauwgraslanden kan de klokjesgentiaan groeien. Deze biotopen zijn aanwezig in het Naardermeer en het Laegieskamp (Hilversumse Meent) en niet in of rondom de projectlocatie. De bermen, oevers, graslanden en sloten bieden geen geschikte groeiplaats voor dergelijke kritische soorten van voedselarmere ongestoorde omgeving.

Tijdens het veldbezoek aan het plangebied, op 10 december 2015, zijn geen beschermde planten aangetroffen (wat gezien dit tijdstip ook niet te verwachten was). Het voorkomen van beschermde plantensoorten in en rondom het plangebied is op basis van ongeschikte groeiplaatsen uitgesloten.

Zoogdieren

Grondgebonden zoogdieren

In de omgeving komen meerdere grondgebonden zoogdiersoorten van FFwet-tabel 2 of 3 voor, zoals noordse woelmuis en waterspitsmuis. Dit zijn soorten van ondiepe begroeide wateren, moerassen, natte structuurrijke graslanden en brede oeverzones met een rijke helofytenvegetatie. Deze biotopen zijn niet aanwezig bij de projectlocatie en het voorkomen van de noordse woelmuis en waterspitsmuis is daarmee uitgesloten.

Andere zwaarder beschermde soorten zijn niet te verwachten. Het voorkomen van beschermde grondgebonden zoogdieren is daarom op grond van de aanwezige biotopen uitgesloten.

Vleermuizen

Vleermuizen die voor kunnen komen in de omgeving van het plangebied zijn in de eerste plaats gewone en ruige dwergvleermuizen, die tamelijk algemeen voorkomen. Ook kunnen laatvlieger en rosse vleermuis langs of over het plangebied vliegen. Deze vier soorten kunnen het gebied gebruiken als foerageergebied, hoewel de verlichting en het wegverkeer een sterke verstoringsbron vormen. Om deze reden is het plangebied ook geen belangrijk onderdeel van een vliegroute.

De gewone dwergvleermuis en laatvlieger hebben verblijfplaatsen in gebouwen, welke niet aanwezig zijn in het plangebied. De ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis zijn bomenbewoners. De bomen in en nabij het plangebied zijn klein, relatief dun en hebben geen geschikte holten of spleten die als verblijfplaats kunnen dienen. Er zijn dus geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig in het plangebied. Het plangebied is dus van zeer beperkte waarde voor vleermuizen.

Broedvogels

In en direct rondom het plangebied kunnen alleen algemene vogelsoorten broeden die nauwelijks verstoringsgevoelig zijn, zoals de ekster. In de graslanden van de Keverdijkse Overscheense Polder kunnen weidevogels broeden, zoals kievit, scholekster en grutto. Soorten met jaarrond beschermde nesten komen niet broedend in het plangebied voor; eventueel in de nabijheid broedende gierzwaluwen of huismussen gebruiken het plangebied niet.

Vissen

De sloten kunnen leefgebied zijn van de beschermde kleine modderkruiper en bittervoorn. De kleine modderkruiper is weinig kieskeurig en komt in veel poldersloten in West-Nederland voor. De bittervoorn is sterker afhankelijk van submerse watervegetatie en de aanwezigheid van zoetwatermosselen. Tijdens het veldbezoek zijn geen redenen gevonden om het voorkomen van deze twee soorten in de sloten bij het plangebied uit te sluiten. Andere vissoorten hebben hier geen leefgebied.

Reptielen en amfibieën

In de regio komt de zwaar beschermde rugstreeppad voor (Ffwet tabel 3). De rugstreeppad heeft vergraafbare grond nodig; dat is niet aanwezig. De slootoevers zijn steil, waardoor de wateren slecht opwarmen en de padden slecht het water in en uit kunnen. De wateren bij het plangebied zijn van geen betekenis voor de rugstreeppad; de soort komt niet voor bij het plangebied.

De ringslang komt in het Vechtplassengebied tamelijk veel voor. Deze soort leeft in moerassen en andere waterrijke gebieden. Eieren worden gelegd in broeihopen. Ringslangen foerageren op plaatsen waar veel amfibieën en grote insecten zijn, zoals oeverruigten, moerassen en ondiepe wateren. De sloten en oevers bij het plangebied voldoen niet aan deze eisen, ze zijn steil en arm aan water/oevervegetatie. Leefgebied voor de ringslang is dus niet aanwezig; de soort komt niet voor bij het plangebied.

Ongewervelden

In het plangebied zijn geen biotopen voor beschermde ongewervelden, die hoge en specifieke eisen stellen aan hun leefomgeving. Soorten uit deze groep komen niet voor bij het plangebied.

Conclusies

In Tabel 2 staat weergegeven welke soorten in ieder geval voorkomen en welke soorten mogelijk kunnen voorkomen in het plangebied. In de hierna volgende paragraaf worden de mogelijke effecten van de

voorgenomen activiteiten beschreven op de soorten die (mogelijk) voorkomen binnen de invloedssfeer van het project. De soorten en soortgroepen waarvan het voorkomen is uitgesloten worden niet verder behandeld in deze rapportage.

Tabel 2: Mogelijk voorkomende beschermde soorten van de Flora- en faunawet in of direct rondom het plangebied, op basis van beschikbare verspreidingsinformatie en veldbezoek. Alleen soorten van FFwet-tabel 2 en 3 zijn aangegeven.

Soortgroep	Mogelijk aanwezig?	Mogelijk voorkomende soorten	Beschermings-categorie FFwet
vaatplanten	nee		
grondgebonden zoogdieren	nee		
vleermuizen	ja	gewone en ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis (alleen foeragerend)	tabel 3
vogels	ja	ekster, scholekster, kievit, grutto etc.	niet-jaarrond beschermde soorten
vissen	ja	kleine modderkruiper bittervoorn	tabel 2
amfibieën	nee		
reptielen	nee		
ongewervelden	nee		

Mogelijke effecten van de ingreep op beschermde natuurwaarden

Vleermuizen

Omdat er geen verblijfplaatsen zijn in het plangebied, is vernietiging van verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis niet aan de orde.

Wanneer 's nachts wordt gewerkt, is niet uit te sluiten dat foeragerende of langsvliegende vleermuizen door daarbij gebruikte verlichting worden verstoord. Er is echter in de huidige situatie al veel verstoring door wegverkeer en straatverlichting waardoor de huidige locatie waarschijnlijk niet als vliegroute wordt gebruikt. De vleermuizen kunnen makkelijk uitwijken naar de vele minder verstoorde gebieden in de omgeving, zoals de graslanden en opgaande vegetatie bij het Naardermeer. Negatieve effecten op vleermuissoorten zijn uitgesloten.

Vogels

Eventuele broedgevallen van eksters in bomen, of van weidevogels op de graslanden, kunnen worden verstoord door geluid, licht of optische effecten indien de broedgevallen zich binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden bevinden. Het is mogelijk, dat broedende vogels hun nesten verlaten, dat eieren onbebroed blijven, jongen verhongeren of gepredeerd worden, wanneer tijdens het broedseizoen gewerkt wordt. Broedlocaties kunnen verdwijnen als de betreffende bomen gerooid worden. Op voorhand is verstoring van broedgevallen in de nabijheid niet uitgesloten, wanneer in het broedseizoen wordt gewerkt.

Het broedseizoen valt voor veel soorten ongeveer binnen de periode maart t/m augustus, maar ook daar buiten is het mogelijk dat broedende vogels worden aangetroffen.

Vissen

Het dempen en vergraven van watergangen kan leiden tot het doden of verwonden van aanwezige vissen, waaronder mogelijk de kleine modderkruiper en bittervoorn. Als deze werkzaamheden in de voortplantingsperiode plaatsvinden, kan verstoring van paaiactiviteit of aantasting van visbroed (eieren en larven) aan de orde zijn. Er is geen verlies van leefgebied, omdat er geen verlies van sloten van betekenis is; er wordt zeer kleinschalig een slootdeel verlegd.

Conclusies

De onderstaande tabel geeft weer voor welke beschermde soort(groep)en het te verwachten is dat, zonder mitigerende maatregelen, negatieve effecten zullen optreden.

Tabel 3: Mogelijke negatieve effecten op beschermde soorten van de Flora- en faunawet in of nabij het plangebied.

Soortgroep	Soort(en)	Mogelijk of te verwachten effect	FFwet artikel
vleermuizen	gewone en ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis	geen	-
broedvogels	ekster, kievit, scholekster, grutto etc.	aantasting en verstoring van broedgevallen	11
vissen	kleine modderkruiper, bittervoorn	doden en verwonden	9

Mitigerende maatregelen

In deze paragraaf worden maatregelen genoemd die negatieve effecten op Flora- en faunawetsoorten kunnen voorkomen.

Broedvogels

Er dient rekening te worden gehouden met het optreden van schadelijke effecten op niet-jaarrond beschermde broedvogels. De kans is klein dat er daadwerkelijk broedgevallen aanwezig zijn in de directe omgeving, maar wij bevelen aan om een ecooloog ruim voorafgaand aan de start van de werkzaamheden te laten beoordelen of er broedgevallen aanwezig zijn binnen verstoringafstand. In algemene zin kan verstoring van broedgevallen worden voorkomen door:

- buiten het broedseizoen te werken, of
- te zorgen dat buiten de verstoringafstand van de betreffende soorten gewerkt wordt, of
- voorafgaand aan het broedseizoen de broedbiotoop voor vogels ongeschikt te maken en (gedurende het broedseizoen) te houden; dit betekent het rooien van de bomen en overige beplanting buiten het broedseizoen en waar nodig geregeld maaien.

Ontheffing voor verstoring van broedgevallen wordt in principe niet verleend, waardoor het voorkomen van verstoring van broedende vogels noodzakelijk is.

Vissen

Het voortplantingsseizoen dient te worden vermeden bij werken aan de wateren. Dit betekent dat in de periode april t/m augustus geen vergraving of demping van sloten mag plaatsvinden. Het doden en verwonden van vissen dient daarnaast zoveel mogelijk te worden voorkomen. Hier volgen enkele algemene maatregelen/opties om te voorkomen, dat tijdens werkzaamheden in de slootdelen mogelijk aanwezige kleine modderkruipers en bittervoorns verwond of gedood worden:

- direct voorafgaand aan de demping de eventueel aanwezige vissen en zoetwatermosselen door een ecooloog laten wegvangen en overzetten naar wateren in de directe omgeving
- bij het dempen één richting op werken, richting open water, zodat de eventueel aanwezige vissen kunnen vluchten;

De methode en uitvoering van de mitigatie dient onder begeleiding van een ter zake kundige ecooloog gedaan te worden. Omdat de watergang als zodanig blijft bestaan, is er voldoende gebied voor de vissen aanwezig om naar toe te vluchten tijdens de werkzaamheden.

Door het nemen van deze mitigerende maatregelen worden de te verwachten effecten volledig weggenomen. Van overtreding van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet is dan geen sprake.

Conclusies

- in en rondom het plangebied kunnen foeragerende vleermuizen, broedvogels, de kleine modderkruiper en bittervoorn voorkomen
- zonder maatregelen zijn negatieve effecten mogelijk op broedvogels en vissen
- deze negatieve effecten zijn volledig te mitigeren door kwetsbare perioden te vermijden en enkele maatregelen te nemen
- door het nemen van deze mitigerende maatregelen worden de te verwachten effecten volledig weggenomen. Van overtreding van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet is dan geen sprake.

Eindconclusies en juridische consequenties

Omdat negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen van het Naardermeer niet aan de orde zijn, is een passende beoordeling of vergunningaanvraag in het kader van de Natuurbeschermingswet niet nodig. Er zijn effecten mogelijk op beschermde soorten van de Flora- en faunawet, waarvoor ontheffing naar verwachting niet wordt verleend; deze zijn echter eenvoudig te voorkomen. Er zijn dan geen effecten op beschermde soorten en ontheffingplicht wordt daarmee voorkomen. Bij de uitvoering van het project geldt wel de algemene zorgplicht. Het verdient dan ook de aanbeveling om de maatregelen, ter voorkomen van effecten, vast te leggen in een ecologisch werkprotocol.

Er zijn dus geen bezwaren vanuit de natuurwetgeving om de bestemming te wijzigen in het bestemmingsplan ten behoeve van de aanleg van de rotonde op de Rijksweg te Naarden. Het is niet nodig om een passende beoordeling op te stellen.

Bronnen

- Landschap Noord-Holland, 2014. Flora in Noord-Holland verspreidings- en dekkingskaarten. URL: www.landschapnoordholland.nl/flora
- Ministerie van EZ, 2013. Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Naardermeer. Programmadirectie Natura 2000 PDN/2014-94. 23 mei 2013
- Provincie Noord-Holland, 2012. Atlas Natura 2000 Oostelijke Vechtplassen en Naardermeer.
- Royal HaskoningDHV, 2015. Luchtkwaliteit en stikstofdepositie Rtonde Churchillstraat-Rijksweg. Royal Haskoning notitie P&SN001D01BC9177_02

Websites:

- Profieldocumenten habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en vogelrichtlijnsoorten. Ministerie van EZ, 2008-2014. URL: <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=profielen>
- www.telmee.nl
- www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage: Juridisch kader Ffwet en Nbwet

Binnen de Nederlandse natuurwetgeving wordt onderscheid gemaakt in de soortenbescherming en gebiedsbescherming. Hiervoor zijn twee wetten actief, respectievelijk de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998. In beide wetten zijn naast het nationaal natuurbeschermingsbeleid ook tal van internationale verdragen en richtlijnen verankerd, zoals: Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Wetlands-Convention, Conventie van Bonn en CITES. Daarnaast is in het Nederlandse natuurbeleid aangegeven dat de verschillende bijzondere en beschermde natuurgebieden verbonden dienen te worden, hetgeen tot uiting komt in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS is planologisch verankerd in de Nota Ruimte.

FLORA- EN FAUNAWET

Beschermingscategorieën en verbodsbepalingen

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. De Flora- en faunawet regelt de bescherming van in het wild levende planten en dieren in Nederland door middel van een aantal verbodsbepalingen (tabel 1). In deze wet zijn de soortbeschermingsbepalingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn opgenomen. De opgenomen soorten zijn vaak op landelijk of Europees niveau zeldzaam of bedreigd, maar ook meer algemene soorten zijn beschermd in de wet.

De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Daarnaast erkent de wet dat ook dieren die geen direct nut opleveren voor de mens van onvervangbare waarde zijn (erkenning van de intrinsieke waarde). Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van het ministerie van Economische Zaken (EZ) of, in geval van beheer en schadebestrijding, van Gedeputeerde Staten van de provincies.

In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden. Daarnaast mogen planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld worden. Dit is nader omschreven in de algemene verbodsbepalingen, artikel 8 t/m 12. Naast deze verbodsbepalingen is er ook een algemene zorgplicht van toepassing. Deze zorgplicht schrijft voor dat er voldoende zorg in acht moet worden genomen voor alle in het wild levende planten en dieren. Ook is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van soorten te beschadigen, vernielen of verstoren.

De Flora- en faunawet heeft belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen. De interpretatie van de wet is in 2009 en 2013 aangescherpt, mede naar aanleiding van uitspraken van de Raad van State. Deze aanscherpingen zijn in onderstaande uitleg opgenomen.

Beschermingscategorieën

In februari 2005 is het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten in werking getreden. De grondslag voor dit besluit is artikel 75 Flora- en Faunawet. Hiermee zijn verschillende beschermingsregimes vastgesteld. Er zijn vier categorieën beschermde soorten: tabel 1, tabel 2, tabel 3 en vogels.

De eerste tabel betreft algemene beschermde soorten. Bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt voor deze soorten een vrijstelling voor artikel 8 t/m 12. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld behalve de algemene zorgplicht (art 2 Ff-wet). Voor soorten van tabel 2 (zeldzame soorten en alle vissen die niet onder de Visserijwet vallen), geldt bij kleinschalige ruimtelijke ontwikkeling en/of inrichting een vrijstelling voor artikel 8 t/m 12, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door

de minister van EZ goedgekeurde gedragscode. Indien niet met een gedragscode kan worden gewerkt, zal ook voor tabel 2 soorten een ontheffing aangevraagd moeten worden. Voor soorten van tabel 3 kan bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting niet gewerkt worden met een gedragscode en is bij overtreding van een verbodsbepaling een ontheffing nodig. Tot tabel 3 behoren alle soorten van de Europese Habitatrichtlijn aangevuld met soorten die in Nederland kwetsbaar en zeldzaam zijn. Voor vogels geldt een aparte beschermingsstatus. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord, zijn verboden.

Voor tabel 2 soorten is een “lichte toets” noodzakelijk. In de lichte toets moet er voor worden gezorgd dat de gunstige staat van instandhouding (op landelijk niveau) wordt gegarandeerd.

Voor de soorten van tabel 3 geldt een “uitgebreide toets”. Er mag hierin geen andere bevredigende oplossing zijn voor de geplande activiteit, de gunstige staat van instandhouding dient te worden gewaarborgd en er moet sprake zijn van een bij de wet genoemd belang. De gunstige staat van instandhouding van soorten van tabel 3 dient lokaal beoordeeld te worden.

Verbodsbepalingen

De belangrijkste voor, ruimtelijke ontwikkeling en ingrepen relevante verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet zijn weergegeven in tabel B1.

Tabel B1: Relevante verbodsbepalingen Flora- en faunawet.

Artikel 2 (zorgplicht)	1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. 2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.
Artikel 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Artikel 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Artikel 10	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Artikel 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Artikel 12	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
Artikel 13	Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort, ..., te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, ..., binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

Beoordelingskader Flora- en faunawet

Indien er beschermde soorten van de tabellen 2 of 3 aanwezig zijn in het plangebied en de activiteiten een mogelijk negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding, dient te worden vastgesteld of het project kan worden uitgevoerd. Als daarbij een overtreding van de Flora- en faunawet wordt voorkomen door het nemen van voorzorgsmaatregelen, de zogenaamde mitigerende maatregelen is er geen ontheffing ex. art. 75c nodig.

Kan er ondanks het treffen van voorzorgsmaatregelen niet worden uitgesloten dat er effecten op de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten optreden en wordt toch een verbodsbepaling overtreden, dan zijn er verschillende vervolgstappen mogelijk.

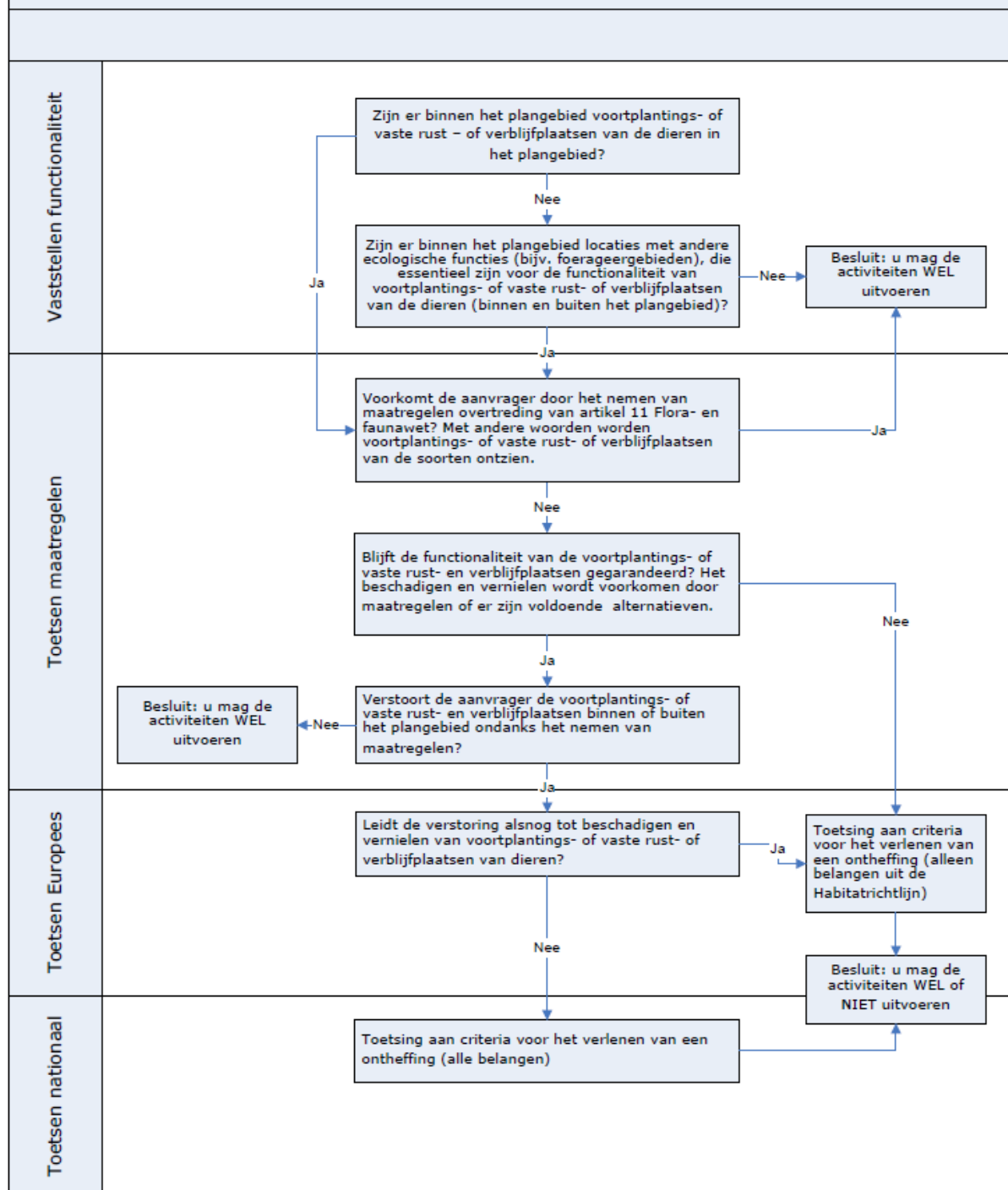
Deze zijn afhankelijk van de 'zwaarte' van de te beschermen soort, de impact van het initiatief op de staat van instandhouding en de evt. aanwezigheid van een goedgekeurde gedragscode. Indien de uitkomst is dat er een ontheffing nodig is, dan is een belangrijk beoordelingscriterium in hoeverre de 'functionaliteit' voor een specifieke soort intact blijft.

Vogels nemen een bijzondere plaats in, zij worden in deze paragraaf afzonderlijk behandeld.

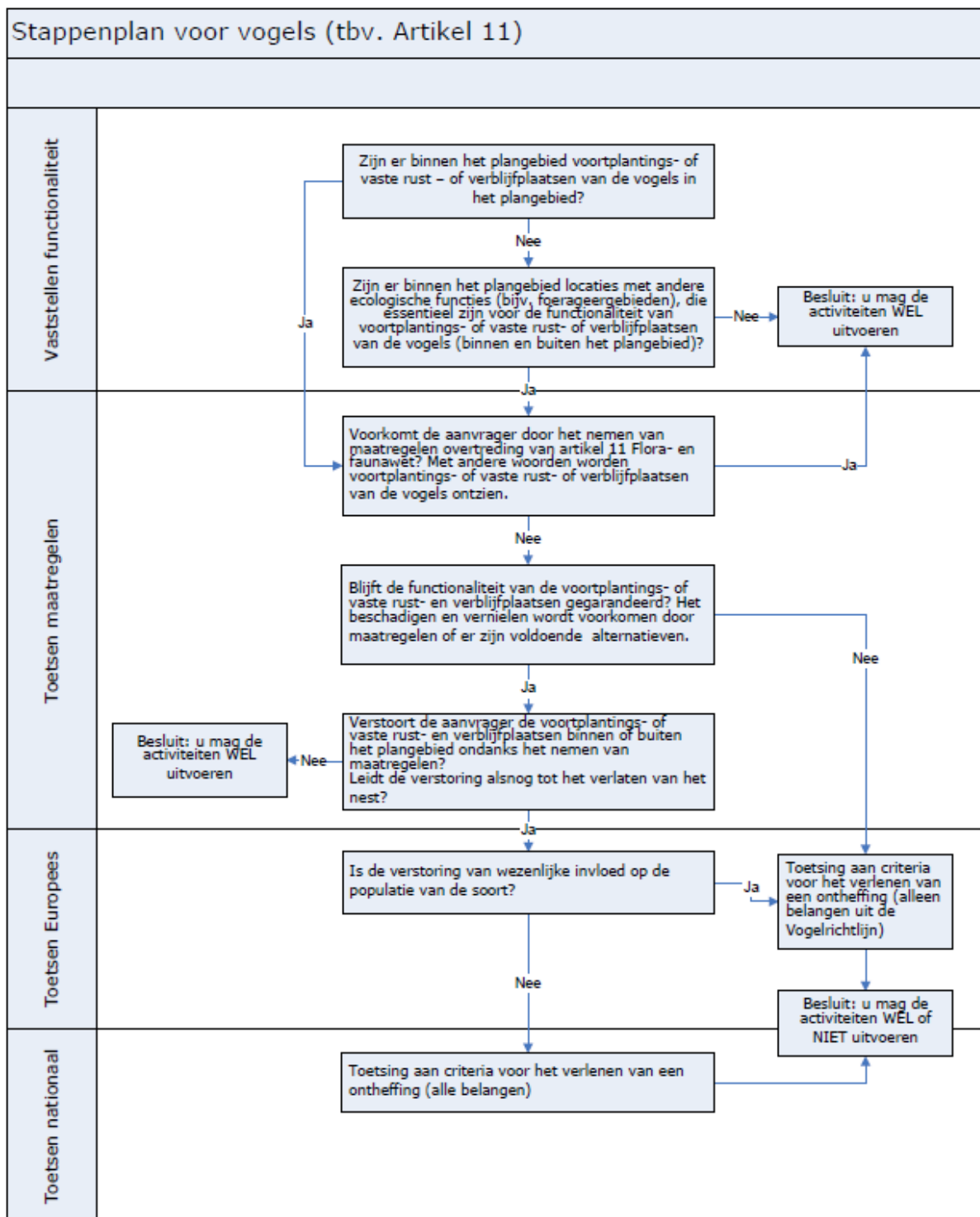
Naar aanleiding van enkele recente uitspraken van de Raad van State is de interpretatie van de Flora- en faunawet aangescherpt. Deze aanscherping heeft betrekking op artikel 11: het verstoren van voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen, voor soorten van de Habitatrichtlijn Bijlage IV en de Vogelrichtlijn.

Verstoring zoals bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet is een begrip dat niet genoemd wordt in de Europese Habitatrichtlijn en de Europese Vogelrichtlijn. Dit betekent dat verstoring in deze context, niet getoetst hoeft te worden aan wettelijke belangen uit beide Europese richtlijnen. In plaats daarvan kan getoetst worden aan wettelijk belangen op nationaal niveau, waaronder ook ruimtelijke inrichting en ontwikkeling vallen. In figuur B1 en figuur B2 is deze interpretatiewijze door middel van stroomschema's verduidelijkt.

Stappenplan voor diersoorten op bijlage IV Habitatrichtlijn (tbv. Artikel 11)

Figuur B1 Stappenplan voor tabel 3 soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (tbv. Artikel 11)

Figuur B2 Stappenplan voor vogels (tbv. Artikel 11)

Mitigerende maatregelen

Het is in sommige gevallen mogelijk om een overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen door het treffen van voorzorgsmaatregelen voordat de werkzaamheden worden uitgevoerd. Mitigerende maatregelen zijn gericht op het voorkómen en verminderen van de negatieve gevolgen van een activiteit.

Dit moet gebeuren binnen het plangebied en voor de soorten die daar aanwezig zijn. De maatregelen dienen te voorkómen dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort wordt aangetast.

Er zijn 10 punten die kunnen worden gebruikt ter ondersteuning van de vraag of de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de betreffende soort behouden blijft door het nemen van mitigerende maatregelen (LNV, 2009):

1. De plek of het gebied wordt met een zekere mate van bestendigheid gebruikt. Er is geen sprake van incidenteel gebruik, maar van een vaste rust- en verblijfplaats;
2. De plek of het gebied blijft voorzien in alles wat nodig is voor een specifiek individueel dier in dat gebied en voor alle exemplaren van de populatie ter plekke, om succesvol te kunnen voortplanten of om te kunnen rusten;
3. Er is op geen enkel moment, ook niet tijdelijk, een achteruitgang van de ecologische functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats. De diverse functies die een gebied heeft dienen behouden te blijven;
4. Door mitigerende maatregelen worden negatieve effecten uitgesloten. Dit kunnen negatieve effecten zijn op zowel de kwaliteit als de kwantiteit van functies in het gebied;
5. Mitigerende maatregelen zijn preventief. Dit houdt dus in dat in voorkomende gevallen de mitigatie niet alleen al aanwezig is, maar ook functioneert;
6. Mitigerende maatregelen moeten leiden tot een verbetering of behoud van de ecologische functionaliteit van het gebied (kwantitatief/kwalitatief) voor de betreffende soort;
7. Het positieve effect van mitigatie geeft in evenredige mate ruimte voor de negatieve effecten van de ingreep. De duurzame ecologische functionaliteit mag op geen enkel moment slechter worden;
8. Het succes van mitigerende maatregelen moet met een hoge mate van zekerheid vóóraf vaststaan en wordt beoordeeld aan de hand van ecologische criteria;
9. De staat van instandhouding en de zeldzaamheid van een diersoort zijn van belang bij het treffen van mitigerende maatregelen;
10. De controle op het effect van de maatregelen is een onderdeel van het ecologisch werkprotocol.

Als er voor het uitvoeren van mitigerende maatregelen dieren gevangen en verplaatst moeten worden, is dat geen overtreding van Artikel 9 (vangen) en 13 (verplaatsen). Het is namelijk niet de bedoeling om dieren aan de natuur te onttrekken. Het is toegestaan om soorten te verplaatsen uit de directe gevarenzone naar een vergelijkbaar habitat in de directe omgeving. Dit moet gebeuren binnen de daarvoor benodigde tijd. De soorten dienen ook in één keer te worden verplaatst, zonder onnodig oponthoud. Het vangen en verplaatsen dient te gebeuren buiten de kwetsbare periode van de betreffende soort. Het vangen en verplaatsen dient te gebeuren door of onder de begeleiding van een ter zake kundige. Stressgevoelige dieren, zoals muizen, vleermuizen en vogels, worden in principe niet verplaatst; bij deze diergroepen dient ervoor te worden gezorgd dat ze uit eigen beweging het werkterrein kunnen verlaten.

Ontheffingsplicht

Er geldt een ontheffingsplicht als de functionaliteit van voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de beschermde soort uit tabel 2 en 3 niet kan worden gegarandeerd door het nemen van mitigerende maatregelen. Belangrijke punten waarop een ontheffingsaanvraag wordt beoordeeld, zijn:

- in welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast door de werkzaamheden?
- is er een wettelijk belang (niet bij soorten uit tabel 2)?
- is er een andere bevredigende oplossing (niet bij soorten uit tabel 2)?

- komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar (nationaal voor tabel 2 soorten en lokaal voor tabel 3 soorten)?

Soorten uit tabel 3 zijn onderverdeeld in soorten uit Bijlage I Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten en soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Ook alle vogelsoorten behoren tot de categorie die de strengste bescherming geniet binnen de Flora- en faunawet. Om ontheffing te krijgen voor deze soortgroepen, dient de ruimtelijke ingreep één of meerdere van de geldige belangen te hebben die staan weergegeven in tabel B2.

Tabel B2: Vereist wettelijk belang ter verkrijging van ontheffing voor strikt beschermde soorten (tabel 3 en vogels). Een “x” betekent dat het belang geldig is voor de betreffende soortgroep, een “0” betekent dat het belang geldig is voor verstoring zoals bedoeld in artikel 11 (zie ook tabel B1).

Wettelijk belang	AMvB Bijlage 1	HR Bijlage IV	Vogels
Bepaling inzake de gemeenschappelijke markt en vrij verkeer van goederen van het verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap	x	0	0
Bescherming van flora en fauna	x	x	x
Veiligheid van het luchtverkeer	x	0	x
Volksgezondheid/Openbare veiligheid	x	x	x
Dwingende redenen van groot openbaar belang	x	x	0
Het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom	x	0	0
Belangrijke overlast veroorzaakt door dieren	x	0	0
Bestendig beheer en onderhoud in de land- en bosbouw	x	0	0
Bestendig gebruik	x	0	0
Ruimtelijke inrichting/ontwikkeling	x	0	0

Vogels

De bescherming van vogels neemt binnen de Flora- en faunawet een aparte positie in. In de Flora- en faunawet is de bescherming van de meeste vogelsoorten gericht op de nesten van broedvogels. Dit houdt in dat de nesten van broedvogels gedurende het broedseizoen zijn beschermd. Het is gedurende het broedseizoen verboden om de nesten van broedvogels te verstoren en/of weg te nemen.

De vogelnesten vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van Artikel 11 van de Flora- en faunawet. Buiten het broedseizoen zijn nesten van de meeste vogelsoorten niet beschermd. Een ontheffing is niet noodzakelijk als de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaats vinden en ook niet als er maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat er zich vogels vestigen op de bouwplaats. De Flora- en faunawet kent echter geen standaardperiode voor het broedseizoen (zie kader).

Broedseizoen

Voor een begrip als ‘broedseizoen’ is geen standaardperiode te hanteren. Afhankelijk van de soort en weersomstandigheden in een bepaald jaar kunnen soorten veel eerder of juist later broeden dan normaal het geval zou zijn. Dit kan zelfs per regio verschillen. Voor de wet is van belang of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De vaak geciteerde periode 15 maart t/m 15 juli is dus slechts een indicatie. De periode januari tot begin oktober kan theoretisch door broedvogels nog gebruikt worden als een broedperiode. Voor aanvang van de werkzaamheden dient altijd op broedgevallen gecontroleerd te worden.

Voor een aantal vogelsoorten bestaat een uitzonderingspositie op het bovenstaande. Van deze vogelsoorten is het nest aangemerkt als “vaste rust- of verblijfplaats”. Deze nesten zijn gedurende het gehele seizoen beschermd onder artikel 11 en zijn aangewezen in de “aangepaste lijst jaarrond

beschermden vogelnesten (ministerie van LNV, 2009). De jaarrond beschermde nesten zijn ingedeeld in onderstaande categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld steenuil);
2. Nesten van koloniebroeders die elk seizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (roek, gierwaluw en huismus);
3. Nesten van vogels (geen kolonievogels), die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (kerkuil, ooievaar, slechtvalk);
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (boomvalk, buizerd, ransuil);
5. Nesten van vogels, die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar ervoor hebben gebroed of de directe omgeving ervan, maar dan wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze soorten zijn buiten het broedseizoen niet beschermd, maar vragen wel extra onderzoek, omdat ze jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dit rechtvaardigen.

NATUURBESCHERMINGSWET

Natura 2000

De Europese Vogelrichtlijn (1979) regelt de bescherming van leefgebieden van Europees bedreigde en kwetsbare vogelsoorten. Met de Europese Habitatrichtlijn (1992) worden Europese (half-) natuurlijke habitats en bedreigde en kwetsbare dier- (andere dan vogels) en plantensoorten beschermd. De Natura 2000-gebieden zijn de gebieden die zijn aangewezen als speciale beschermingszones in het kader van de EU Vogel- en/of Habitatrichtlijn. Deze gebieden samen vormen het omvangrijke Europese Natura 2000-netwerk. Het hoofddoel van Natura 2000 is het stoppen van de achteruitgang en de waarborging van de biodiversiteit in Europa.

Natuurbeschermingswet

Sinds 1 oktober 2005 is het beschermingsregime van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in de nationale Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet) geïmplementeerd. Vanuit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn zijn belangrijke bepalingen overgenomen. Eén van die bepalingen is het afwegingskader, inclusief compenserende maatregelen, zoals dat in artikel 6 van de Habitatrichtlijn staat. Het afwegingskader geeft aan op welke wijze besluitvorming plaats moet vinden voor plannen en projecten met mogelijke gevolgen voor beschermde natuurgebieden.

Om schade aan de natuurwaarden waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen (of momenteel nog aangemeld), te voorkomen, bepaalt de wet dat projecten en andere handelingen die de kwaliteit van habitats kunnen verslechteren of die een significant verstorend effect kunnen hebben op Natura 2000-gebieden, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, niet mogen plaatsvinden zonder vergunning (artikel 19d, eerste lid).

In Aanwijzingsbesluiten wordt door het Ministerie van EL&I de bescherming van de Natura 2000-gebieden juridisch vastgelegd. Centraal in de Aanwijzingsbesluiten staan de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van leefgebieden, natuurlijke habitats en populaties van in het wild levende plant- en diersoorten, waarvoor het betreffende gebied is aangewezen.

De instandhoudingsdoelstellingen ofwel Natura 2000-doelen, geven een concretisering van de hoofddoelstelling van het Natura 2000-netwerk voor Nederland. Deze concretisering gebeurt op landelijk niveau en op gebiedsniveau. Instandhoudingsdoelstellingen zijn gericht op het in gunstige staat van instandhouding brengen of houden van habitattypen en soorten. De Natura 2000-doelen op landelijk en op gebiedsniveau worden vastgelegd in het zo te noemen 'Natura 2000 Doelendocument'. Het Natura 2000 Doelendocument omvat het landelijke kader van de Natura 2000-doelen, de bijdrage van Nederland aan het Natura 2000-netwerk en de bijdrage van concrete gebieden hieraan. De Natura 2000-doelen betreffen zowel behoud van bestaande waarden als ontwikkeling van waarden. De doelen op gebiedsniveau worden opgenomen in de aanwijzingsbesluiten voor de Natura 2000-gebieden en verder uitgewerkt in de Beheerplannen.

Het aanwijzingsbesluit definieert naast de instandhoudingsdoelstellingen de precieze omvang en begrenzing van het aangewezen gebied. Het is een formeel besluit en daarmee het instrument dat burgers, bedrijven en andere overheden direct bindt. Aanwijzingsbesluiten hebben in beginsel een onbepaalde looptijd en worden vastgesteld door de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I).

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied kunnen invloed hebben op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de waarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt 'externe werking' genoemd.

Bij de vergunningverlening gaat het bij externe werking om de rol van het omringende gebied die dat vervult binnen de levenscyclus van doelsoorten uit het Natura 2000-gebied. Daarbij is te denken aan foerageer- rust- en pleisterplaatsen voor mobiele soorten, in relatie tot het betreffende Natura 2000-gebied. Voor de vergunningverlening betekent dat ook voor activiteiten buiten het gebied getoetst dienen te worden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.

Habitattoets

Van nieuwe activiteiten in de vorm van plannen en/ of projecten die in of rondom een Natura 2000-gebied plaatsvinden, moet getoetst worden of deze mogelijk negatieve effecten hebben op de soorten en/ of habitattypen en daarmee ingaan tegen de instandhoudingsdoelstellingen. Om goedkeuring of vergunning te verkrijgen dient de initiatiefnemer van een (mogelijk) schadelijke activiteit of ingreep informatie aan te leveren over de effecten op instandhoudingsdoelstellingen in de vorm van een zogenaamde 'habitattoets'. Dit wordt door het bevoegd gezag getoetst.

Onder de noemer van de habitattoets valt de beoordelingsprocedure voor plannen, projecten en handelingen zoals genoemd in artikel 19d t/m 19j. De verschillende procedures (toetsen) die onder de habitattoets vallen, betreffen:

- Voortoets (oriëntatiefase);
- Verslechteringstoets;
- Passende Beoordeling.

Voortoets (oriëntatiefase)

De eerste stap in de habitattoets betreft de vraag of de voorgenomen activiteit tegen het licht van de instandhoudingsdoelen schadelijke gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, en zo ja, of deze gevolgen significant kunnen zijn. Het is niet verplicht om een voortoets uit te voeren, maar het is een goed hulpmiddel. De gevolgen moeten beoordeeld worden in samenhang met die van andere plannen en projecten (cumulatie).

Als de voorgenomen activiteit mogelijk negatieve effecten zal hebben voor een (deel van een) Natura 2000-gebied, start de oriëntatiefase. Deze fase houdt in dat na overleg met het bevoegd gezag wordt nagegaan of de activiteit mogelijk verslechtering of significante verstoring tot gevolg heeft voor een (deel van een) Natura 2000-gebied of de aangewezen soorten in dat gebied. In de oriëntatiefase wordt nagegaan of mitigerende maatregelen de effecten kunnen verminderen of voorkomen.

Uit de oriëntatiefase kunnen drie conclusie volgen:

1. Er zijn zeker geen negatieve effecten. In dat geval is geen vergunning nodig;
2. Er zijn mogelijk negatieve effecten, maar deze zijn niet significant. Er is een Verslechteringstoets nodig;
3. Er zijn mogelijk significant negatieve effecten. Er is een Passende Beoordeling nodig.

Verslechteringstoets

Indien significante effecten op voorhand zijn uit te sluiten voldoet een Verslechteringstoets. Hierbij wordt nagegaan of de verwachte verslechtering of verstoring gezien de instandhoudingsdoelstellingen aanvaardbaar is. Veelal hebben aanvaardbare niet significante effecten betrekking op tijdelijke en/of kleinschalige ingrepen en wordt (onder bepaalde voorwaarden) een vergunning verleend.

Passende Beoordeling

Met een Passende Beoordeling wordt vastgesteld of door een project of plan er een kans bestaat op een significant negatief effect. Indien er mogelijk sprake is van (significante) negatieve effecten, wordt nagegaan welke mogelijkheden mitigatie of aanpassing van het project of plan biedt. Indien een project of plan zodanig kan worden aangepast of mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen, zodat de effecten niet meer (in die mate) optreden, dan hoeft een ADC-toets niet plaats te vinden

Als uit het effectenonderzoek blijkt dat, als gevolg van uitvoering van de activiteit, significante negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten (ondanks mitigatie), dan kan alleen nog vergunning worden verleend na de ADC-toets.

De ADC-toets houdt een onderzoek in naar alternatieven (bijvoorbeeld in de vorm van uitvoering of locatie), het aantonen van een dwingende reden van groot openbaar belang (bijvoorbeeld veiligheid), waaruit blijkt dat deze activiteit uitgevoerd moet worden en compensatie van verloren gaande waarden (bijvoorbeeld door realisatie van geschikt leefgebied elders).